

Miksi rahat eivät riitä ja miten tästä eteenpäin!

Talousjohtaja Antti Niemi

28.8.2024

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

Päijät-Hämeen hyvinvointialue

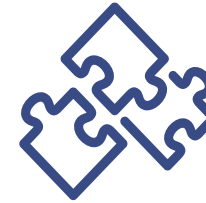
Palvelee yli
200 000:ta asukasta

Vastaa alueen sote- ja pelastustoimen palveluiden järjestämisestä

Työllistää noin
8 000 työntekijää (4/24)

Yhdistää alueen nykyiset sote- ja pelastustoimen palvelut yhdeksi kokonaisuudeksi

Asukasosallisuus aluevaalien, neuvostojen ja muun osallisuustoiminnan kautta

Ylimmässä johdossa vaaleilla valittu aluevaltuusto

Järjestämisvastuu
1.1.2023 alkaen

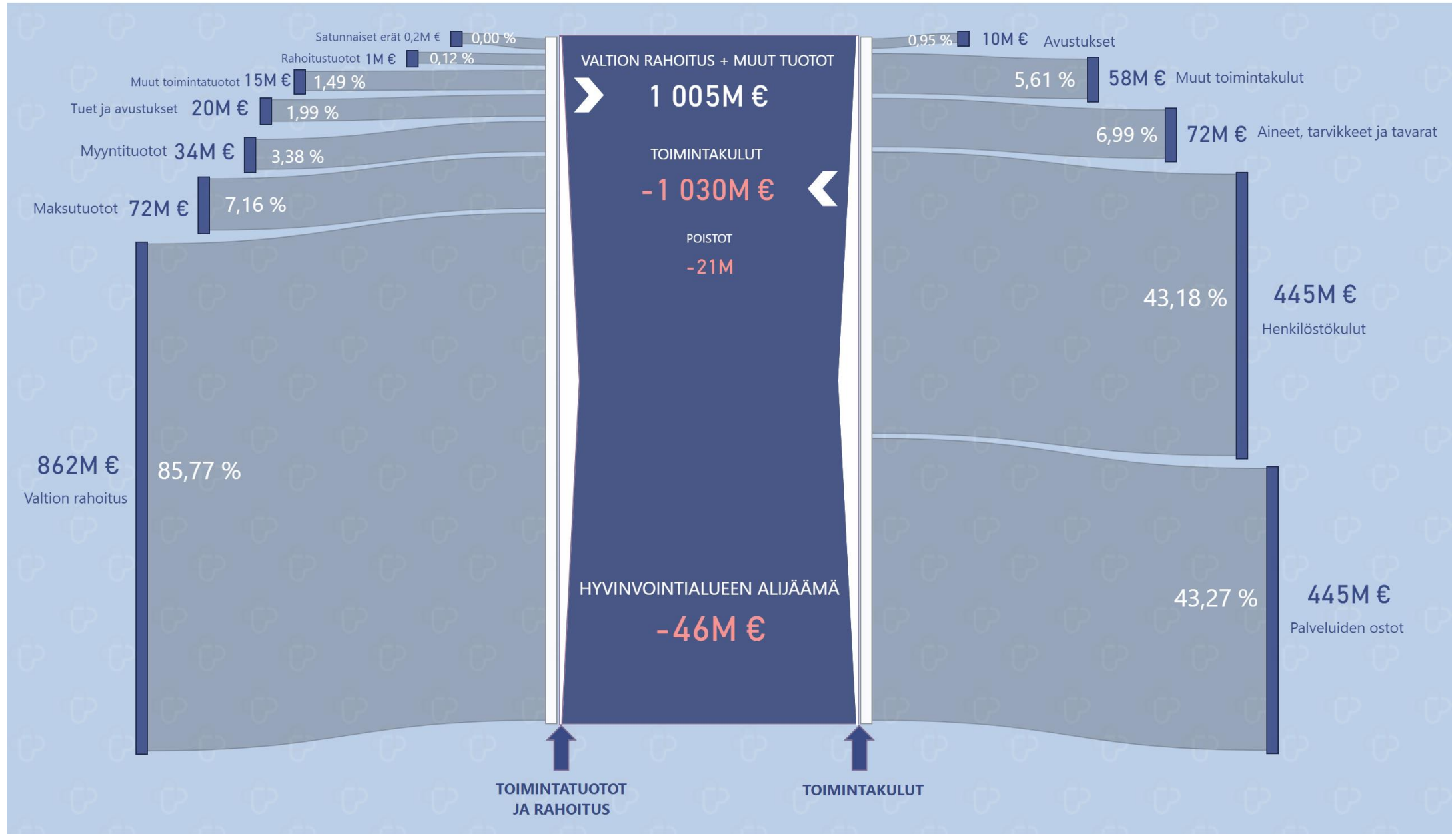

Oma budjetti, rahoitus suurelta osin valtiolta

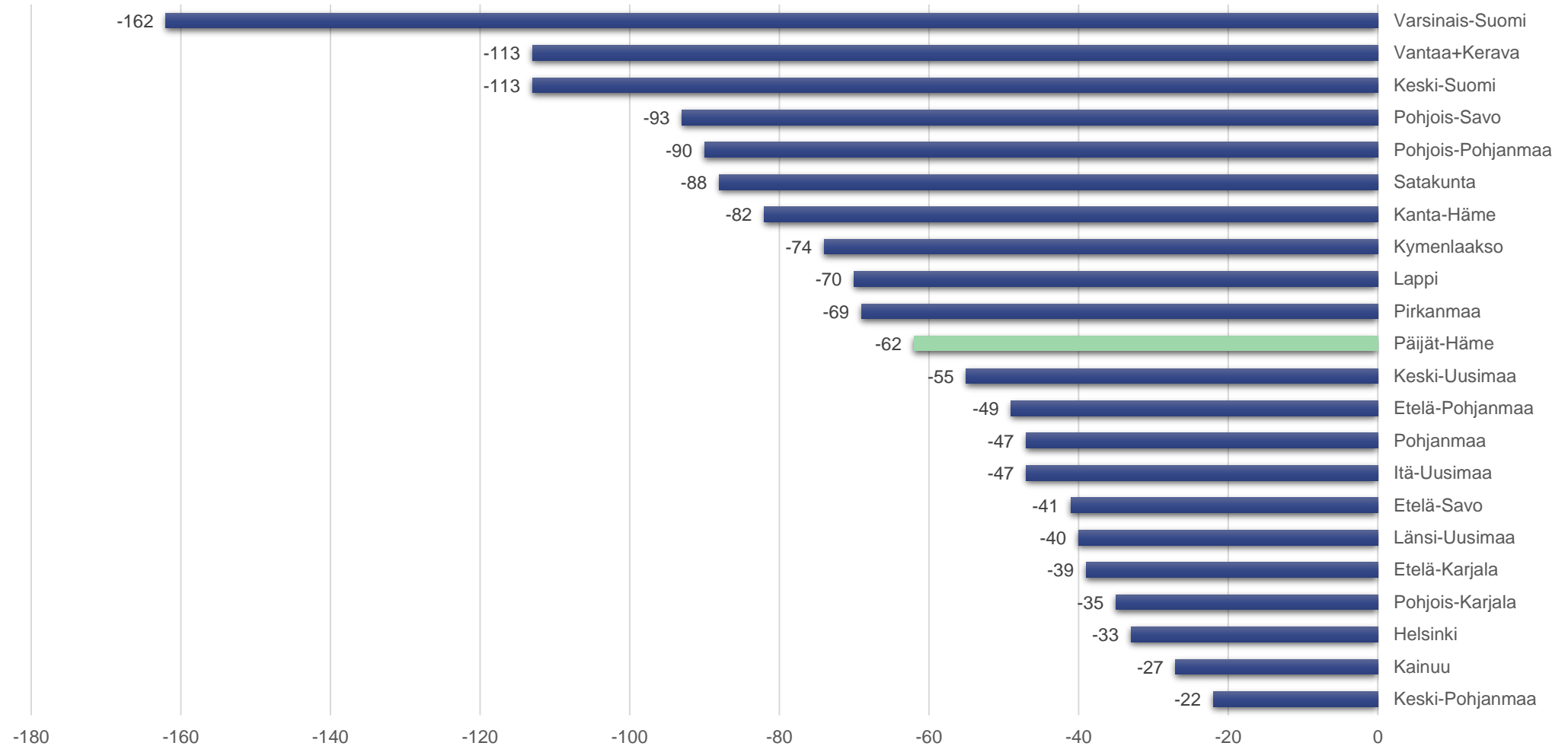
Hyvinvointialuejohtaja
Petri Virolainen

Hyvinvointialueen rahavirta kululajeittain

Miten hyvinvointialueilla menee?

Alijäämäennuste 2024 (M€)

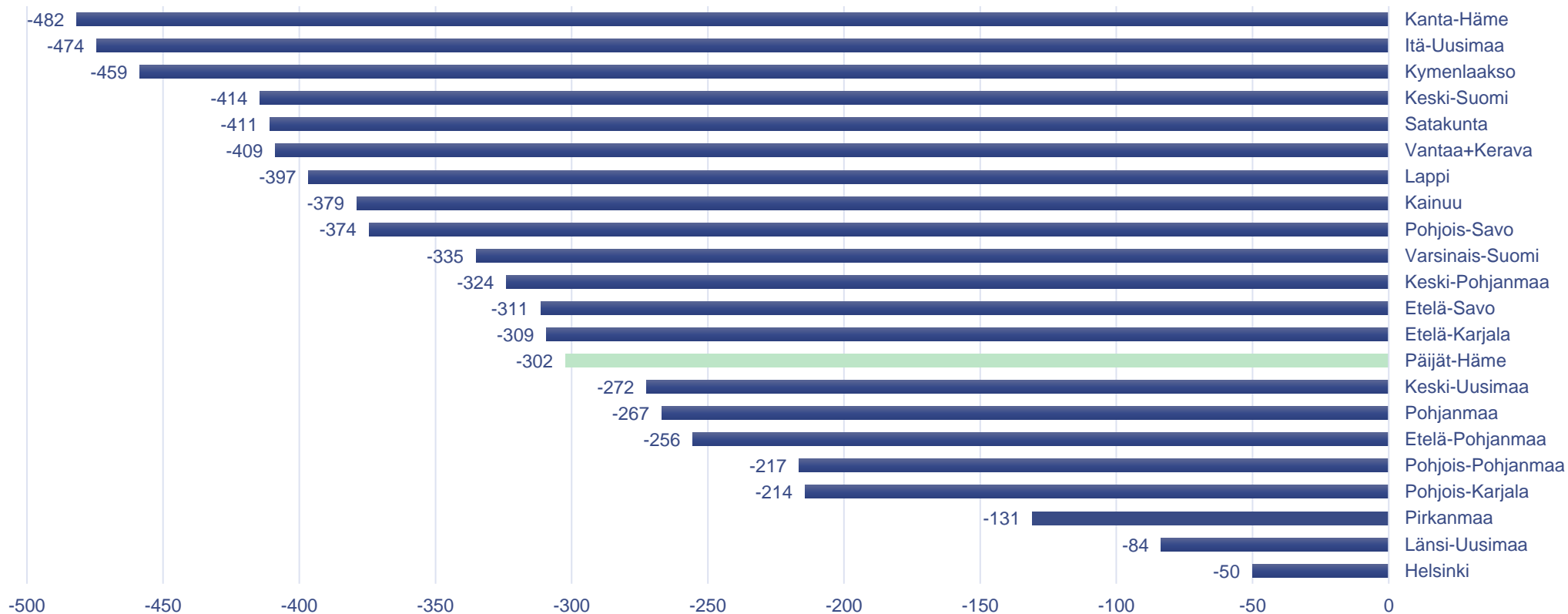

HUS, alijäämä -80 M€ osittain mukana muiden alueiden alijäämässä, mutta ei täydellä summalla.

Hyvinvointialueiden alijäämä per asukas, ennuste 2024

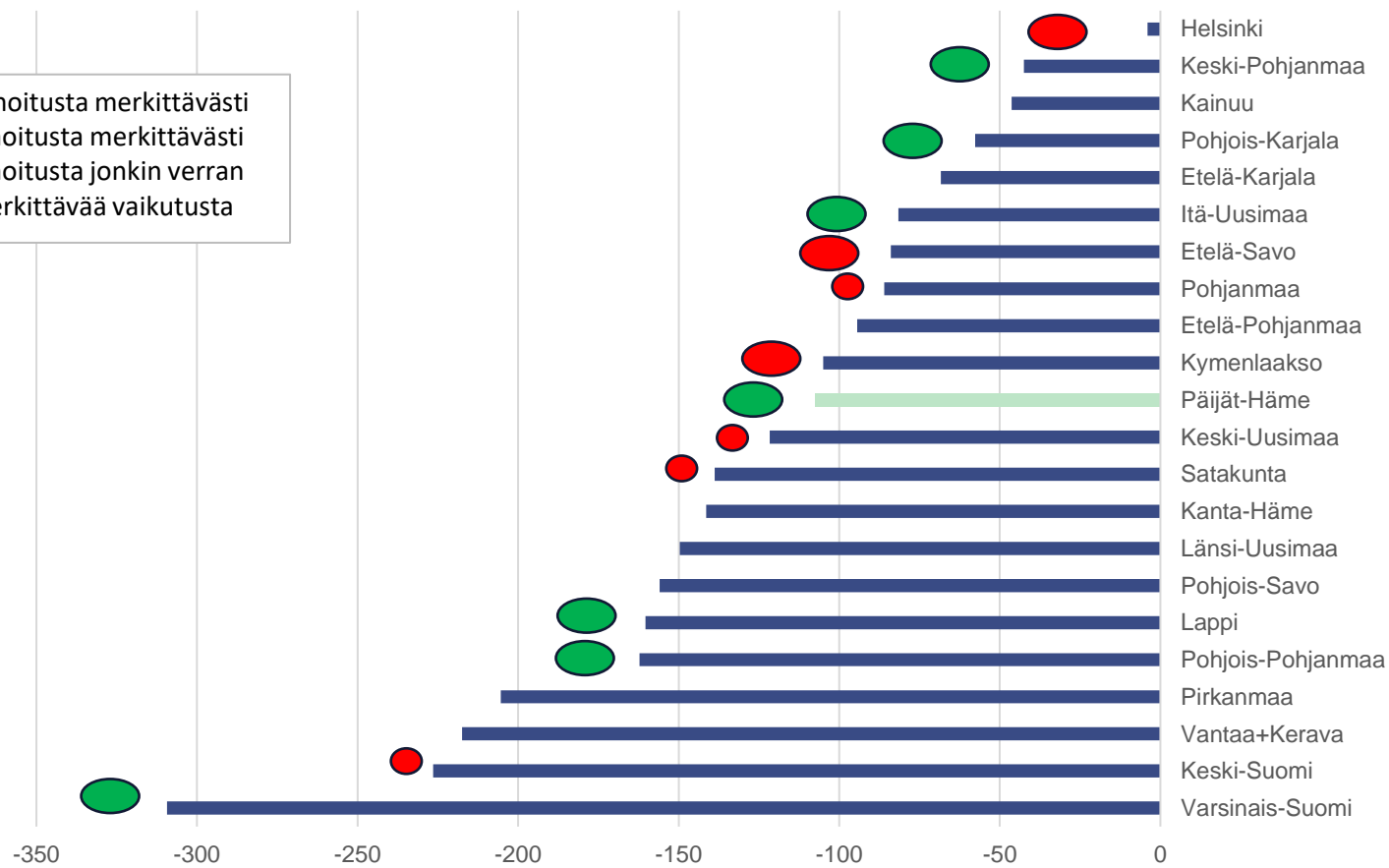
Hyvinvointialueiden alijäämä per asukas, ennuste 2024

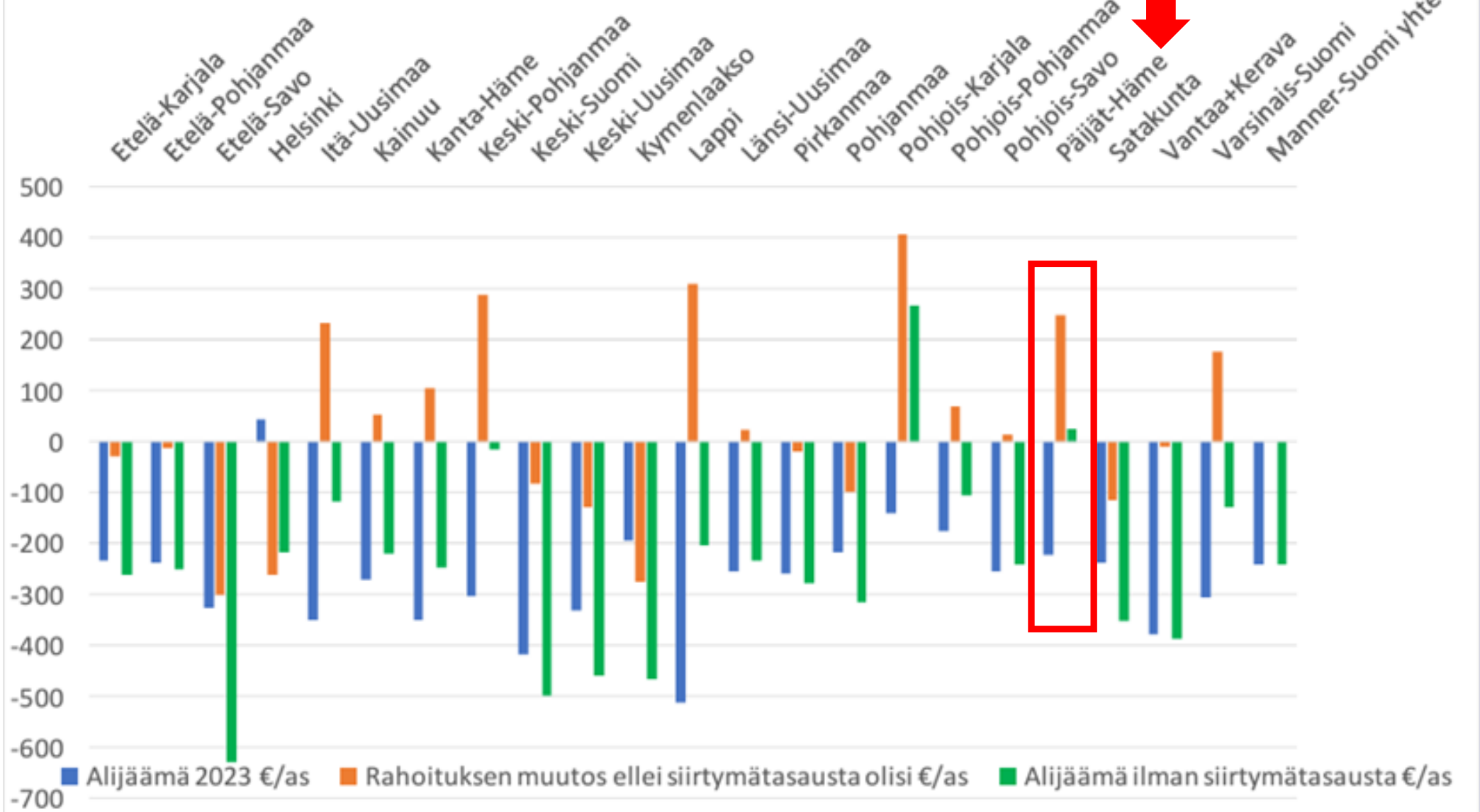
Siirtymätasauksen vaikutus

Kumulatiivinen alijäämä, ennuste 2023-2024

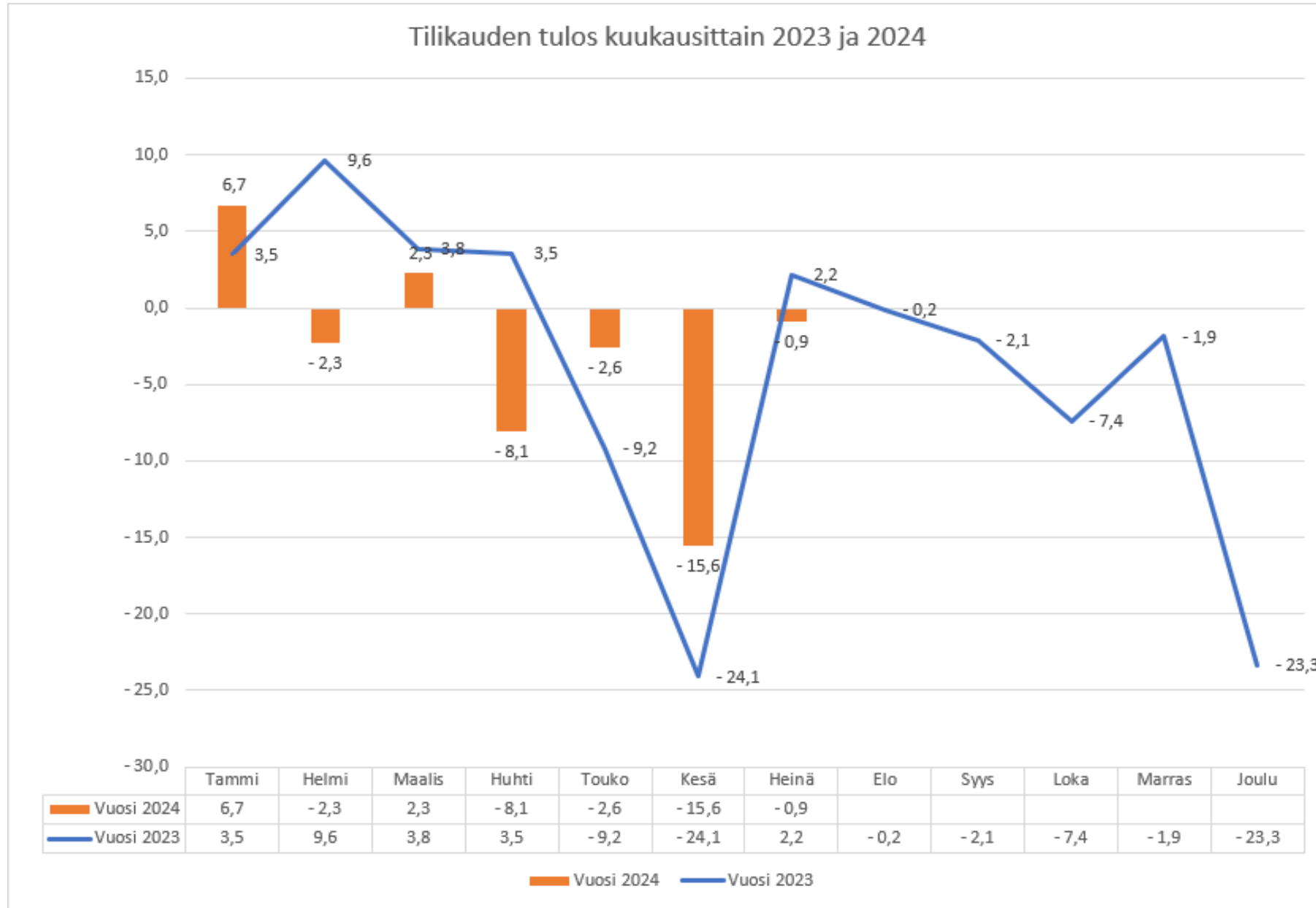
- Siirtymätasaus nostaa rahoitusta merkittävästi
- Siirtymätasaus laskee rahoitusta merkittävästi
- Siirtymätasaus laskee rahoitusta jonkin verran
- Siirtymätasauksella ei merkittävää vaikutusta

Siirtymätasauksen vaikutus hyvinvointialueiden alijäämiin 2023

Tilikauden tulos, kuukausittain 2023-2024

Tulos 7/23: -15,7 milj.€
Tulos 7/24: -20,5 milj.€

Missä Päijät-Hämeessä mennään nyt 7/24

Laki hyvinvointialueesta 115 §: ”Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.”

Vuodelta 2022 alijäämää 0,5 miljoonaa euroa, katettava vuoden 2025 loppuun mennessä

Vuoden 2023 alijäämä 45,6 miljoonaa euroa, katettava vuoden 2025 loppuun mennessä

TP ennuste 61,8 miljoonaa euroa alijäämäinen, katettava vuoden 2025 loppuun mennessä

Mahdotonta!

Havainnot alkuvuodesta

- Palveluiden ostot kasvaneet 6,2 % viime vuoteen verrattuna
- Henkilöstökulujen kasvuvauhti 5,7 % viime vuoteen verrattuna. Vakituisten ja määräaikaisten henkilöiden kk-palkat +11,8 %. Viime vuodesta kk-palkat per htv nousseet 7,8 % (TES-vaikutukset vertailukaudella noin 4,7 % + harmonisointi).

Henkilöstön lukumäärä: vakinaiset (+249) + määräaikaiset kasvaneet (+20) yhteensä 269 hlöä (7/23 → 7/24. HTV:t nousseet 3,7 %.

Työvoiman vuokraus -3,5 milj.€ = 24,4 %.

- Kaiken kaikkiaan toimintakulut ovat nousseet noin 5,3 % viime vuoden vastaavalta jaksolta. Kustannuskehitys hidastunut (4/23 vrt 4/24 toimintakulut +10,3 %)
- Valtion rahoitus nousi viime vuodesta vain 3,7 %
- Talousarvio 2024 sisälsi noin 18 miljoonan euron talouden tasapainottamistoimenpiteet, mitkä onnistumassa. Muualta vuotaa.

Miksi sote-kustannukset nousevat?

- Inflaatio ylittänyt rahoituksen kehityksen tason, hyvinvointialueindeksin toimimattomuus
- Hyvinvointialueiden palkkaharmonisointi kärkipalkkoihin & toimialan muu nopea palkkakehitys
- Sitovat mitoitukset lastensuojelussa:

”Lastensuojeluyksikössä, jossa saadaan hoitaa enintään 7 lasta ja nuorta, oltava vähintään 7 hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää (tarkoittaa siis sitä, että jos yksikössä 5 lasta, työntekijöitä min. 7). Vaativassa laitoshoidossa/erityisen huolenpidon yksiköissä tarkoittaa sitä, että henkilöstömitoitus on selvästi yli 1/lapsi. Näiden vaativahoitoisten lasten ja nuorten määrä on viime vuosien aikana kasvanut, mikä nostanut merkittävästi myös kustannuksia.

Lastensuojelun sosiaalityössä henkilöstömitoitus tämän vuoden alusta niin, että maksimi asiakasmäärä 30/sostt. Vuosina 2022-2023 mitoitus oli max 35 asiakasta/työntekijä. Ennen vuotta 2022 henkilöstömitoitusta ei ollut sosiaalityössä. ”

Ympäri vuorokautisen palveluasumisen hintakehitys ja kustannukset vuodesta 2020 alkaen

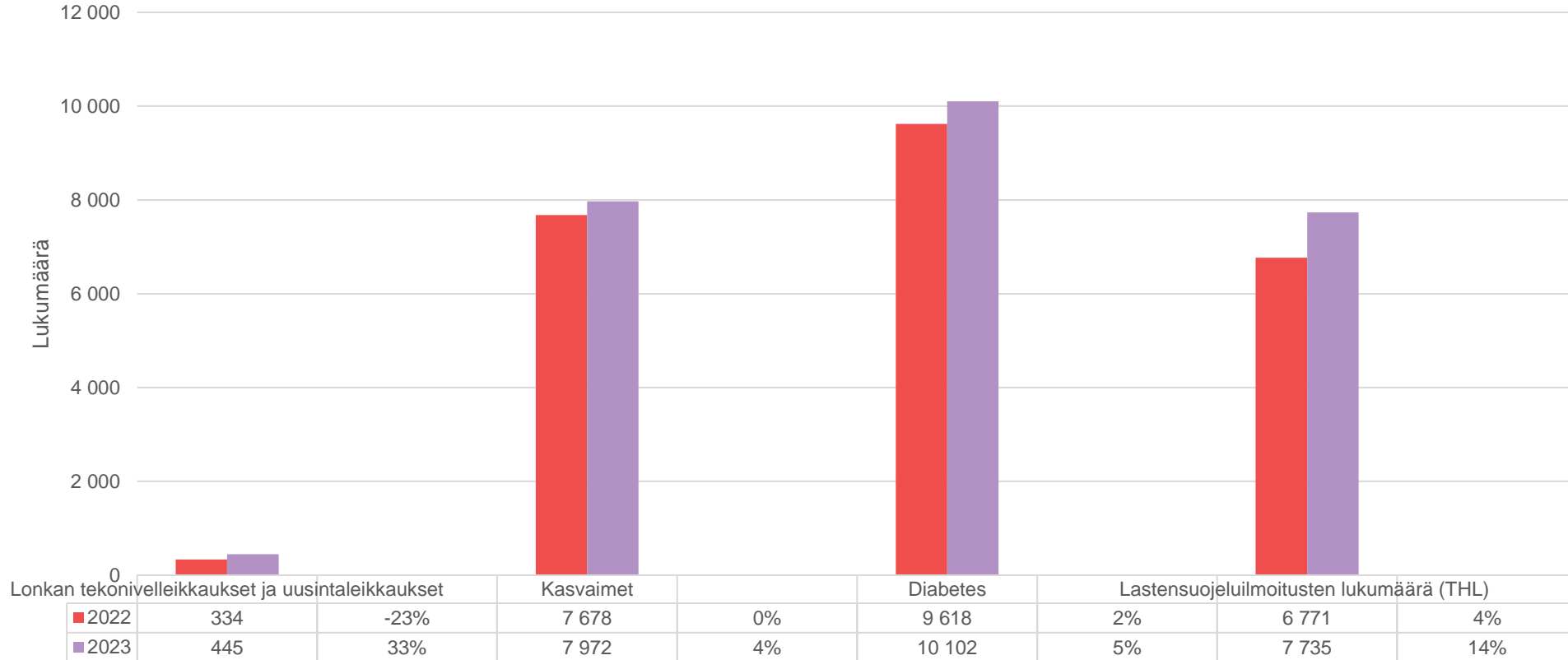
Vuosi	2020 *)	2021 *)	2022 *)	1-3/2023	4-12/2023	2024	2025
Mitoitus	0,5	0,55	0,6	0,6	0,65	0,65	0,6
Hinta €/vrk	120	123,60	140	156	181	188,24	Hinta avoin
Asiakasmäärät / osto-palvelut	838	823	840	1035		1048	
Kustannukset	36,7 M€	35,6 M€	40,3 M€	57,4 M€		66,8- M€ (laskennallinen ennuste)	

*) PHHYKY:n luvut

Miksi sote-kustannukset nousevat?

Diagnoosit Päijät-Hämeen hyvinvointialueella 2022-2023

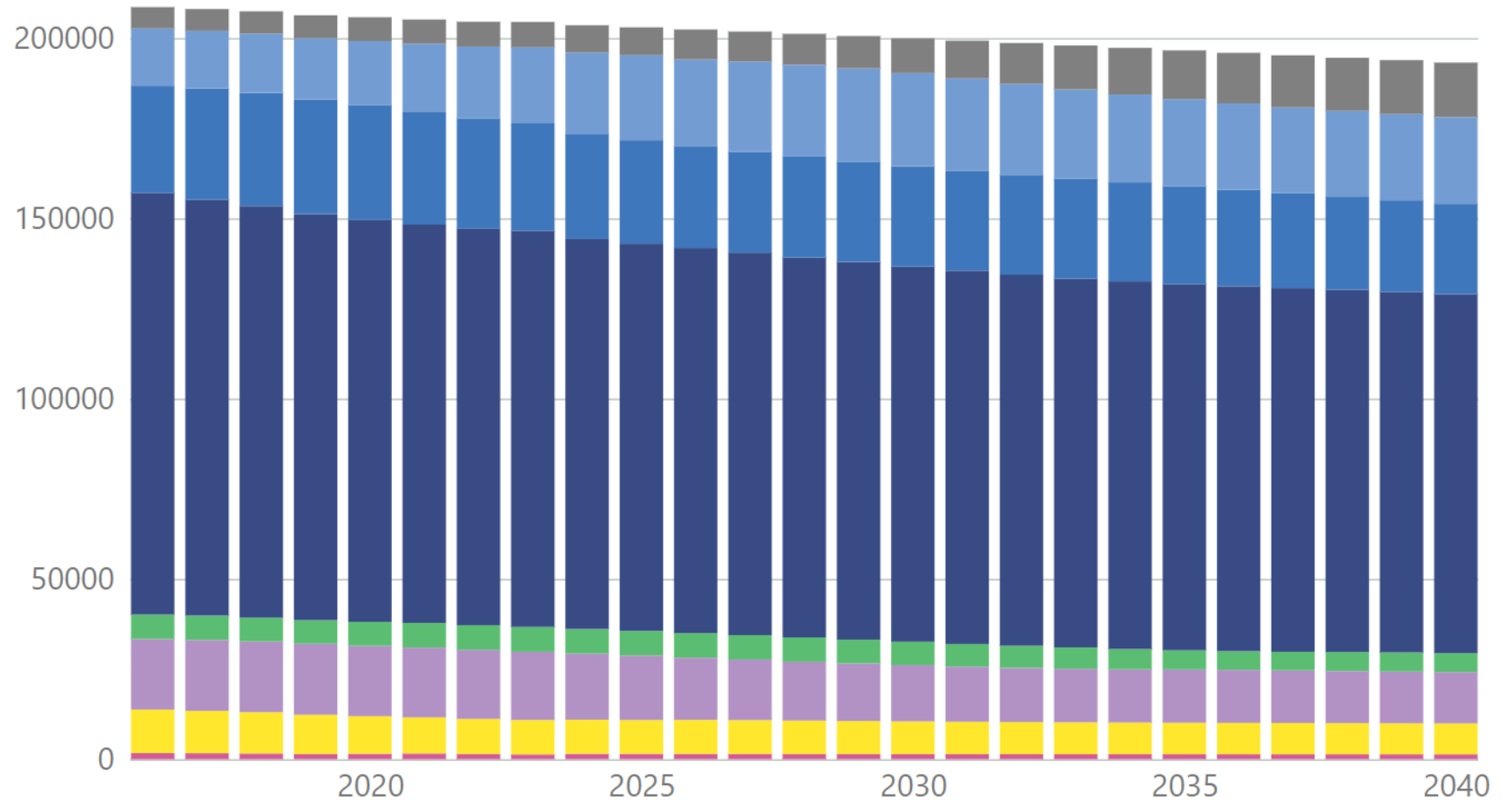
Huom.! Vuosi 2022 oli osin korona-vuosi ja sen vuoden sote-pela-kustannukset ovat hyvinvointialueiden rahoituksen pohjana.

Lastensuojeluilmoitukset: © THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2024

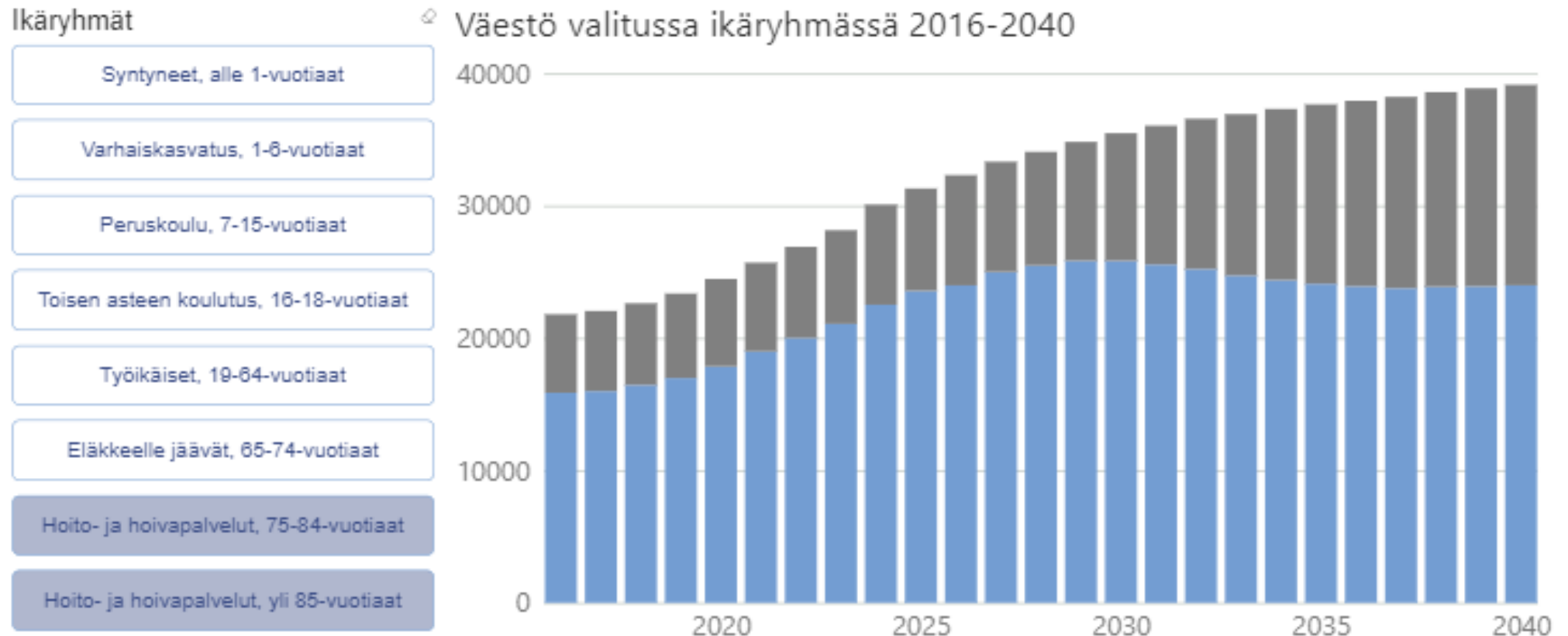

Päijät-Häme väestö 2016-2023, väestöennuste 2040 (Tilastokeskus)

- Syntyneet, alle 1-vuotiaat
- Varhaiskasvatus, 1-6-vuotiaat
- Peruskoulu, 7-15-vuotiaat
- Toisen asteen koulutus, 16-18-vuotiaat
- Työikäiset, 19-64-vuotiaat
- Eläkkeelle jäävät, 65-74-vuotiaat
- Hoito- ja hoivapalvelut, 75-84-vuotiaat
- Hoito- ja hoivapalvelut, 85+-vuotiaat

Päijät-Häme, hoito- ja hoivapalvelut, yli 75-vuotiaat 2016-2040

Mikä avuksi? On defibrillaattorin aika...

Defibrillaattori, defibrillaatio eli sydäniskuri on laite, jolla:

talouden
sydänpysähdystilanteessa
pyritään poistamaan talouden
tasapainon aiheuttamat haitalliset
rytmihäiriöt.

**Tasapainon esteet poistetaan
toteuttamalla nopeasti
suunniteltuja hoitavia,
vaikuttavia ja johdetusti
toteutettuja toimenpiteitä.**

Vaihtoehto 1 -päätetään massiivista talouden tasapainotustoimista-annetaan sirkkelin laulaa

Yhteensä siis katettavaa noin 103 miljoonaa euroa (jos tulos 2025 TA:n mukainen)

Vaarantaa lakisääteisten palveluiden saatavuuden!

Esim. henkilöstö, 1 htv sivukuluineen 51 t€

Talouden kevyemmistä tasapainotuskeinoista myöhemmin lisää.

Kuva: YLE

Vaihtoehto 2 -päätetään lisärahoituksen hakemisesta?

Yhteensä siis katettavaa noin 103 miljoonaa euroa.

Haetaanko kertaluonteisesti valtion lisärahoitusta noin 100 M€ vuodelle 2025/2026 (Laki hyvinvointialueen rahoituksesta 11 §, hakemus)?

Mutta...Vakiintuneiden taloussuunnitteluperiaatteiden mukaisesti taloussuunnitelma on laadittava ilman oletuksia rahoituslain 11 § mukaista lisärahoitusta

Lisärahoitus, Laki hyvinvointialueen rahoituksesta

11 § Hyvinvointialueen lisärahoitus

Jos rahoituksen taso muutoin **vaarantaisi perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen**, hyvinvointialueella on oikeus saada 2–4 luvussa säädetyn lisäksi valtiolta rahoitusta se määrä, joka on tarpeen mainittujen sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi (*lisärahoitus*) ottaen huomioon hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisääteiset tehtävät.

26 § Lisärahoituksen myöntäminen ja maksaminen

Edellä 11 §:ssä tarkoitettua lisärahoitusta myönnetään hyvinvointialueen **hakemukseen perustuen** tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta. Lisärahoituksesta päättää valtioneuvosto.

Valittu linja: Vaihtoehto 3 -riman alentaminen -tosiasioiden hyväksyminen

Todetaan, että alijäämää ei ole mahdollista kattaa Lain hyvinvointialueesta 115 § mukaisessa ajassa.

Asetetaan uusi tavoite talouden tasapainon saavuttamiseen.

Eli tulot + valtionrahoitus
> tai =
kuin toiminnan kulut.

Riski, arviointimenettelyyn joutuminen.

Mä säästöporsaan
Käännän nurinpäin ja sen
Huomaan kauan tyhjää kolisseen

**Juustohöylällä säästöjä:
MITÄ TOTEUTUKSEEN!**

**Kirveellä säästöjä:
Palvelutarjonnan kevennys-tehtävän
työn määrän vähentäminen**

→ FOKUS TÄHÄN!

Juustohöylää ja kirvestä

- Digipalveluiden, robotiikan ja muun teknologian käytön lisääminen kustannustehokkaasti → investointien ohjaus rajoittaa mahdollisuuksia
- Kriteerien tiukentaminen
 - hoitoon pääsyn kriteerit/indikaatiot
 - etuisuudet
 - ostopalvelut/konsultoinnit → (HUS:n ostot & Coxa esim.)
 - palveluiden frekvenssin harventaminen
 - palvelun laadun tarpeen uudelleen arviointi (tukipalvelut)
- Hoitotarvikkeiden ja lääkkeiden käytön tarkastelu, esim. -5 % = 2,5 milj.€, TA 24 tasosta. Käyttömäärien ja valikoiman tarkastelu.
- ICT-kustannukset erillistarkastelun alle
- Pelastustoimen kustannusrakenteen selvittäminen

Juustohöylää ja kirvestä

- Henkilöstövähennykset: tavoite edelleen että henkilöstövähennyksiltä vältytään. Jos muita talouden tasapainotuskohteita ei löydy, vaihtoehdoksi pitää ottaa erityisesti hallintoon, huoltoon ja tukipalveluihin kohdistuvat henkilöstövähennykset ja substanssihenkilöstöön toimialoille harkiten.
 - Lomaukset: 3 pv/hlö = 4083 lomautusviikkoa = 4 milj.€
 - Irtisanomiset: 79 htv (keskipalkka sivukuluineen 51 t€) = 4 milj.€
 - Hankehenkilöstön vähentäminen, jos/kun hankkeet vähenevät.
- Henkilöstön rekrytoinnin rajoittaminen (ei lisääviä rekrytointeja ilman että vuokrahenkilöstö vähenee). Hallinnon ja tukipalveluiden rekrytoinnit täyttölupamenettelyyn.
- Erilliskorvausten laskua edelleen
- Lisätöiden vähentämistä edelleen
- Henkilöstön sairaspöissaolojen vähentäminen, nyt 20,7 pv/htv
- Kesä- joulusulkuja laajennetaan

Muut toimenpiteet

- Lähetetty kysymys Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue ja kuntajaostoon:

”Päijät-Hämeen hyvinvointialue kysyy, voiko Lakia hyvinvointialueesta 115 § ja sen kohtaa: ”Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.” tulkita siten että laskettaessa taseeseen kertynyttä alijäämän määrää siinä huomioitaisiin kaikki hyvinvointialueen oman pääoma erät, mutta erityisesti peruspääoma.”

Hyvinvointialueiden peruspääomat ovat yhteensä noin 1,1 mrd euroa. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen peruspääoma on vastaavasti noin 59,8 miljoonaa euroa. Hyvinvointialueen peruspääomalla ei ole omistajaa, hyvinvointialueen lakatessa peruspääomaa ei palauteta kenellekkään (vrt.esim. kuntayhtymä).

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen esittämä lain tulkinnan muutos ei lisää valtion menoja, on yhtenäinen muiden juridisten organisaatioiden oman pääoman käsittelyn kanssa, on oikeudenmukainen alueiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta ja antaa alueille realistisen mahdollisuuden talouden tasapainottamiseen maakunnan asukkaiden lakisääteisiä peruspalveluita vaarantamatta.

Peruspääoman huomioiminen Laki hyvinvointialueesta 115 § tulkinnassa vähentäisi myös mahdollisen lisärahoituksen tarvetta.

Muut toimenpiteet

- Lähetetty esitys Valtiovarainministeriölle:

Päijät-Hämeen hyvinvointialue ja HUS-yhtymä esittävät, että hyvinvointialueesta annetun lain 115 §:n 2 momenttia tulisi tulkita siten, että alijäämän kattamisvelvoite koskee ainoastaan hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän lakisääteisen järjestämisvastuun aikaa.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tilikauden 1.7.2022-31.12.2022 (ns. valmisteluvaiheen) alijäämä oli noin 468 t€. Tilikauden 2023 alijäämä oli noin 45,6 M€ ja vuoden 2024 tilinpäätösennusteen mukaan alijäämä on noin 55,8 M€. HUS-yhtymän tilikauden 28.4.2022-31.12.2022 eli valmisteluvaiheen alijäämä oli noin 93 t€. Tilikauden 2023 alijäämä oli noin 111,1 M€ ja vuoden 2024 tilinpäätösennusteen mukaan alijäämä on noin 38,6 M€.

Ministeriön nykyisen hyvinvointialuelain 115 §:n tulkinnan mukaan vuoden 2022 valmistelukaudella kertyneet alijäämät on katettava vuoden 2025 loppuun mennessä. **Päijät-Hämeen hyvinvointialue ja HUS-yhtymä esittävät valtiovarainministeriölle tämän tulkinnan tarkentamista siten, että Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän osalta alijäämät tulisi kattaa vuoden 2026 loppuun mennessä.**

Talous tasapainoon-Kehittämistoiveita valtion suuntaan

Mitoitukseen väljyyttä, mahdollisuus tehdä eri tavalla annettava

Lakisääteistä palveluvalikoimaa karsittava

Hyvinvointialueindeksi remonttiin

Siirtymätasaus nopeammin pois

Alijäämän kattamisvelvollisuudesta luovuttava

Lainanottovaltuus ja investointisuunnitelmien hyväksymismenettelyyn täysremontti

Valtionhallinnon mikromanageerauksesta strategiseen ohjaukseen

Alueiden määrä ei ole ratkaisu

Kaikki viisautta ei asu Helsingissä

Believe me, the sun always shines on TV

Valtion rahoitus:

2023: 861,7 milj.€

2024: 893,2 milj.€
(+31,5 milj.€ = 3,7 %)

Nyt: 2025: 956 milj.€
(+62,8 milj.€ = 7,0 %)

KIITOS!

Antti Niemi
Talousjohtaja
antti.niemi@paijatha.fi

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

